

Załącznik do Uchwały Nr
Rady Powiatu Ząbkowickiego
z dniamaia 2015 r.

**POWIATOWY PROGRAM ODDZIAŁYWAŃ
KOREKCYJNO – EDUKACYJNYCH
DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC
W RODZINIE NA LATA 2015-2016**

Ząbkowice Śląskie 2015 r.

SPIS TREŚCI

I. UZASADNIENIE PROGRAMU.....	3
II. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE.....	4
III. CELE I ZAWARTOŚCI PROGRAMU.....	5
1. Cele programu.....	5
2. Zawartość programu.....	5
3. Zakładane rezultaty.....	6
IV. REALIZACJA PROGRAMU.....	6
1. Czas realizacji programu.....	6
2. Sposób realizacji programu.....	6
3. Nabór i selekcja uczestników programu.....	6
4. Reguły uczestnictwa w programie.....	7
5. Realizator programu.....	8
6. Miejsce realizacji programu.....	9
7. Partnerzy programu.....	9
V. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU.....	9
VI. MONITORING.....	9
VII. EWALUACJA.....	10
VIII. ZAGROŻENIA REALIZACJI PROGRAMU.....	11

I UZASADNIENIE PROGRAMU.

Przemoc w rodzinie jest tym rodzajem przemocy w stosunku do osób bliskich, której uświadomienie jest wiatkowo trudne. Przemoc kierowana jest głównie ku osobom zależnym i określona jest jako zespół atakujących, nadzorujących i kontrolujących zachowań o charakterze fizycznym, seksualnym i emocjonalnym, których celem jest zniewolenie ofiary, wyeliminowanie jej suwerenności, podporządkowanie jej myśli i działań żądaniom i potrzebom sprawcy.

Zjawisko przemocy w rodzinie doczekało się definicji prawnej zawartej w art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180, poz.1493), która stanowi, że jest to jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Ustawa ta jednocześnie nakłada na organy administracji rządowej i jednostki samorządu terytorialnego zadania w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, określając zakres pomocy udzielanej ofiarom oraz wskazując środki mające na celu oddziaływanie wobec osób stosujących przemoc.

Sprawcy przemocy na ogół starają się znajdować uzasadnienie dla aktów przemocy. Szczególnie dotyczy to negowania osobistej odpowiedzialności za wyrządzone szkody i obciążania odpowiedzialnością ofiary. Niezbędne są więc działania, skierowane zarówno do ofiar jak i sprawców przemocy domowej.

Z jednej strony potrzebne są działania wzmacniające skuteczność ochrony ofiar przed sprawcami przemocy. Potrzebne są więc miejsca, w których ofiary otrzymują pomoc bytową i potrzebni są ludzie, którzy dostarczą im wsparcia emocjonalnego, pomogą w zmianie życia i wzmocnieniu siebie.

Z drugiej strony ważne są działania powstrzymujące sprawców i prowadzące do zakończenia przemocy w rodzinie. Możliwość realizacji programów korekcyjno – edukacyjnych jest szansą na zapobieganie dalszym zachowaniom przemocowym, wykorzystując techniki terapeutyczne, a nie tylko karno – administracyjne. Sprawca przemocy ma okazję do zmierzenia się ze swoim problemem, przepracowania go i zrozumienia, że relacje w rodzinie mogą być oparte na szacunku do osoby bliskiej. Ważne jest pytanie na ile osoba, która dopuściła się zachowań patologicznych wobec bliskich, będzie chciała skorzystać z programu i nauczyć się konstruktywnego sposobu zachowania. Ta kwestia pozostaje w decyzji uczestnika programu.

II. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

Niniejszy program korekcyjno-edukacyjny opracowany został na podstawie :

- * ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz.U. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.);
- * rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lutego 2011 r. w sprawie standardu podstawowych usług świadczonych przez specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie, kwalifikacji osób zatrudnionych w tych ośrodkach, szczegółowych kierunków prowadzenia oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie oraz kwalifikacji osób prowadzących oddziaływania korekcyjno – edukacyjne (Dz.U. Nr 50, poz.259);
- * Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014 – 2020;
- * Wojewódzkiego Ramowego Programu Korekcyjno – Edukacyjnego (województwo dolnośląskie) dla osób stosujących przemoc w rodzinie.

1. Założenia do tworzenia niniejszego programu opierają się na aktualnym stanie wiedzy na temat przemocy domowej i zawierają stwierdzenia, że:

- przemoc domowa jest wyuczonym zachowaniem, które przynosi zyski i straty dla sprawcy,
- przemoc domowa ma uwarunkowania kulturowe – jest tolerowana i wzmacniana przez postawy i poglądy ludzi, jest zakorzeniona we wzorach postępowania przekazywanych z pokolenia na pokolenie,
- przemoc domowa jest szkodliwym i raniącym nadużyciem siły i władzy oraz dąży do kontrolowania i zniewolenia osoby zależnej,
- stosowanie przemocy nie może być usprawiedliwione stwierdzeniem, że była ona skutkiem prowokacji ze strony ofiary,
- stosowanie przemocy jest wyborem, za który sprawca ponosi odpowiedzialność moralną i prawną,
- nie stosowania przemocy domowej można się nauczyć.

2. Mając na uwadze powyższe założenia niniejszy program opiera się na współczesnych rozwiązaniach uwzględniających podejście integracyjne, łączące wybrane elementy tradycyjnych modeli pracy ze sprawcami przemocy, do których należą:

- edukacja na temat kulturowo-obyczajowych zjawisk wspierających i przeciwstawiających się przemocy,
- promocja wartości i idei wspierających godność osoby, dobro rodziny, równość płci oraz prawa kobiet i dzieci a także odpowiedzialność za osobiste decyzje i gotowość ochrony słabszych,
- stosowanie procedur behawioralno-poznawczych w celu korygowania postaw i zachowań związanych z przemocą,
- uczenie umiejętności konstruktywnej komunikacji interpersonalnej oraz samokontroli.

III. CELE I ZAWARTOŚĆ PROGRAMU.

1. Cel programu.

Oddziaływania korekcyjno-edukacyjne wobec osób stosujących przemoc w rodzinie prowadzone są w celu :

- powstrzymania osoby stosującej przemoc w rodzinie przed dalszym stosowaniem przemocy ,
- rozwijania umiejętności samokontroli i współżycia w rodzinie,
- kształtowania umiejętności w zakresie wychowania dzieci bez używania przemocy w rodzinie.
- znania przez osobę stosującą przemoc w rodzinie swojej odpowiedzialności za stosowanie przemocy,
- zdobycia i poszerzenia wiedzy na temat mechanizmów powstawania przemocy w rodzinie ,
- zdobycia umiejętności komunikowania się i rozwiązywania konfliktów w rodzinie bez stosowania przemocy.
- uzyskania informacji o możliwości uzyskania pomocy i sposobu jej poszukiwania .

2. Zawartość programu

Zawartość merytoryczna programu skoncentrowana jest na osiągnięciu celu podstawowego i zawiera elementy, które dostarczają wiedzy, tworzą okazje do poznania siebie oraz pozwalają na zmianę form myślenia i reagowania.

Najważniejszymi z tych elementów są:

- 1) Rozpoznanie diagnostyczne – uzyskanie i opracowanie informacji o funkcjonowaniu każdego z uczestników, jego sytuacji życiowej oraz specyfice przemocy, której był sprawcą,
- 2) Edukacja – dobór treści edukacyjnych uwzględniających cele programu oraz specyfikę uczestników obejmuje:
 - społeczno-kulturowe źródła i okoliczności przemocy domowej (mity i stereotypy)
 - definicje przemocy, jej rodzaje, formy i dynamikę,
 - problemy władzy i kontroli w relacjach międzyludzkich.
 - planowanie i rozwijanie samokontroli,
 - komunikację interpersonalną,
 - promowanie pozytywnych standardów i wartości.
 - zaburzenia życia rodzinnego spowodowane uzależnieniami,
 - wpływ przemocy domowej na zachowanie i psychikę dzieci,
 - tolerancje i szacunek wobec osób starszych i niepełnosprawnych.
- 3) Zajęcia warsztatowe – dostarczające korekcyjnych doświadczeń osobistych, zmieniających zachowania i postawy oraz rozwijające umiejętności samokontroli i konstruktywnego współżycia.
- 4) Weryfikacja - ma na celu zweryfikowanie przeprowadzonego programu pod względem przydatności i efektywności.

3. Zakładane rezultaty

Działania diagnostyczne, edukacyjne i ćwiczenia mają przyczynić się do:

- uświadomienia sprawcy czym jest przemoc,
- uzyskania przez niego świadomości własnych zachowań przemocowych wobec bliskich,
- nabycie nowych umiejętności służących rozwiązywaniu konfliktów i sporów w rodzinie bez używania agresji,
- nabycie umiejętności konstruktywnego wyrażania uczuć,
- nabycie umiejętności partnerskiego współdziałania w rodzinie oraz korzystania z pomocy innych.

IV. REALIZACJA PROGRAMU

1. Czas realizacji programu

Program korekcyjno – edukacyjny realizowany będzie w latach 2015 – 2016. W ciągu jednego roku kalendarzowego przewiduje się zrealizowanie jednego cyklu programu. Realizacja programu odbywać będzie się w systemie otwartym, przewiduje się dołączanie w trakcie realizacji cyklu zajęć nowych osób.

2. Sposób realizacji programu

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowany będzie w 2015 r. w terminie od 1.06.2015 r. do 15.12.2015 r. Program obejmować będzie 10 spotkań indywidualnych z uczestnikami programu oraz 60 godzin zajęć grupowych. Planowane są następujące etapy programu:

- Etap I – spotkania indywidualne, odbywające się raz w tygodniu, łącznie 10 godzin.
- Etap II – zajęcia grupowe, odbywające się raz w tygodniu, łącznie 60 godzin.

W roku 2016 ilość indywidualnych, grupowych spotkań oraz termin realizacji programu uzależnione będą od środków finansowych pozyskanych na ten cel od Wojewody Dolnośląskiego.

3. Nabór i selekcja uczestników programu

Adresatami programu są sprawcy przemocy domowej, zarówno ci wobec których zapadło orzeczenie sądowe, jak i osoby, wobec których nie prowadzono postępowania karnego za stosowanie przemocy w rodzinie.

1. Uczestnikami programu mogą być:

- osoby pełnoletnie stosujące przemoc w rodzinie, które dobrowolnie zgłosiły się do uczestnictwa w programie,
- osoby pełnoletnie, które zostały zobowiązane przez sąd do uczestnictwa w programie,

- osoby pełnoletnie będące sprawcami przemocy domowej, uczestniczące w terapii uzależnienia od alkoholu lub narkotyków, dla których program korekcyjno – edukacyjny jest uzupełnieniem.
- osoby pełnoletnie zobowiązane przez inne organy, instytucje i organizacje,
- osoby pełnoletnie, które w wyniku innych okoliczności zgłoszą się do uczestnictwa w programie korekcyjno-edukacyjnym.

2. Uczestnictwa w programie odmawia się:

- osobom, które nie są sprawcami przemocy.
- osobom z poważnymi zaburzeniami emocjonalnymi, w szczególności z zaburzeniami osobowości pogranicznej,
- osobom chorym psychicznie.
- osobom uzależnionym od alkoholu i narkotyków, którzy nie przeszli podstawowego cyklu terapii,
- osobom upośledzonym umysłowo.

3. Odmowa uczestnictwa w programie następuje w czasie wstępnej diagnozy, prowadzonej w trakcie nurtu pracy indywidualnej, które jest pierwszym etapem realizacji programu.

Uzyskane informacje od uczestników programu dotyczące ich życia osobistego objęte są zasadą poufności z wyjątkiem informacji wskazujących na popełnienie czynów niezgodnych z prawem.

4. Reguły uczestnictwa w programie

1. Przed przystąpieniem do II etapu programu uczestnicy podpisują kontrakt określający zasady uczestnictwa w programie, który zawiera:

- Zobowiązanie się uczestnika do zachowania zgodnego z zasadami współżycia społecznego, w tym powstrzymania się od stosowania przemocy przez okres uczestniczenia w programie.
- Zobowiązanie do powstrzymania się od używania środków zmieniających świadomość, powstrzymania się od picia alkoholu przed i w trakcie spotkań lub w uzasadnionych przypadkach, całkowitego powstrzymania się od używania alkoholu przez cały czas uczestnictwa w programie.
- Zobowiązanie się do aktywnego i zaangażowanego uczestniczenia w programie korekcyjno-edukacyjnym oraz zgoda na badanie stopnia nasilenia dokonywanych zmian za pomocą odpowiednich wskaźników.
- Formalne wymogi obecności na spotkaniach indywidualnych i/lub grupowych wraz z określeniem sankcji za nieobecność lub uchylanie się od uczestnictwa w programie.
- Zobowiązanie do udzielenia danych kontaktowych osobom pokrzywdzonej i rodziny w celu nawiązania z nimi kontaktu przez organizatora programu.
- Zobowiązanie do wypełniania zaleceń osób prowadzących program, w szczególności zaleceń związanych z konsultacją psychiatryczną, neurologiczną, specjalistami uzależnień na początku lub w trakcie trwania programu.

- Zgoda na udzielanie informacji innym instytucjom (sąd, policja, kurator, itp.) o postępach wynikających z udziału w programie, przerwaniu programu lub kontynuowaniu przemocy.
- Zgoda na udzielenie informacji przez OPS, Policję, kuratora o sposobie funkcjonowania uczestnika w rodzinie i ewentualnych zachowaniach przemocowych.
- Uznanie osobistej odpowiedzialności za fakt stosowania przemocy w rodzinie.
- Informacja o zgłoszeniu do organów ścigania przestępstw ściganych z urzędu związanych z przemocą domową, które zostaną ujawnione przez inne osoby w trakcie uczestnictwa.
- Zobowiązanie do utrzymywania kontaktu z podmiotem realizującym program korekcyjno-edukacyjny, wraz z określeniem sposobu i częstotliwości tego kontaktu, przez 3 lata po zakończeniu uczestnictwa w programie, w celu monitorowania sytuacji rodzinnej i zachowań uczestnika w trakcie i po zakończeniu programu.

Warunkiem uczestniczenia w programie jest zgoda na przestrzeganie kontraktu.

2. Wobec osób, których uczestnictwo w programie związane jest z decyzją sądu, policji lub prokuratury stosuje się powiadamianie tych organów o:

- przystąpieniu sprawy przemocy do programu,
- każdej sytuacji uchylania się od udziału w programie,
- zakończeniu uczestnictwa w programie.

Fakt uczestnictwa w programie osób dobrowolnie zgłaszających się jest objęty tajemnicą.

5. Realizator programu

1. Realizatorem programu korekcyjno-edukacyjnego dla sprawców przemocy domowej jest samorząd powiatu Ząbkowickiego, w imieniu którego działa Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zabkowicach Śl. będące faktycznym realizatorem niniejszego programu.

Zadania związane z realizacją programu obejmują:

- nadzór nad realizacją programu zgodnie z założonymi celami i działaniami nakierowanymi na osiągnięcie zakładanych rezultatów,
- rekrutację uczestników programu,
- obsługę finansową programu,
- monitoring programu,
- pozyskiwanie partnerów w realizacji programu i współpracę z nimi.

2. Oddziaływanie korekcyjno-edukacyjne prowadzone są przez osoby które:

- ukończyły studia II stopnia na jednym z kierunków: psychologia, pedagogika, pedagogika specjalna, nauki o rodzinie, politologia, politologia i nauki społeczne w zakresie pedagogiki opiekuńczo – wychowawczej, resocjalizacji lub pracy socjalnej albo na innym kierunku uzupełnionym studiami podyplomowymi w zakresie psychologii, pedagogiki, resocjalizacji,;

- posiada zaświadczenie o ukończeniu szkoleń w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w wymiarze co najmniej 100 godzin w tym w wymiarze 50 godzin w zakresie prac z osobami stosującymi przemoc w rodzinie;
- mają udokumentowany co najmniej 3 letni staż pracy w instytucjach realizujących zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

3. Koordynatorem programu jest Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie lub osoba przez niego wznaczona.

6. Miejsce realizacji programu

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie realizowany będzie w sali konferencyjnej Starostwa Powiatowego w Ząbkowicach Śl. lub w innych wznaczonych pomieszczeniach.

7. Partnerzy programu

Założenia programowe w skutecznym osiągnięciu założonych celów i rezultatów przewidują współpracę z wieloma instytucjami i organizacjami, którymi są:

- Ośrodki Pomocy Społecznej,
- Sad.
- Kuratorzy zawodowi,
- Prokuratura,
- Policja.
- Organizacje pozarządowe,
- Rodzin uczestników programu.

V. Źródła finansowania programu

Opracowanie i realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie należy do zadań w zakresie administracji rządowej realizowanych przez powiat. Środki na realizację i obsługę tego zadania zapewnia budżet państwa.

W związku z tym, planowanie wydatków następuje na poziomie powiatu rokrocznie a realizacja programu uzależniona jest od wysokości środków przekazanych samorządowi powiatowemu z budżetu państwa na ten cel. Plan finansowy będzie sporządzany na dany rok realizacji niniejszego programu.

VI. Monitoring

Realizacja programu jest ściśle związana z działaniami monitorującymi kontrolnymi, które stanowią część nadzoru na jego realizacją.

Monitoringowi podlegają zachowania przemocowe stosowane przez uczestnika programu.

Monitoring jest prowadzony w trakcie uczestnictwa osoby stosującej przemoc w rodzinie w programie i do trzech lat po zakończeniu programu. Monitoring opierać będzie się na następujących zasadach:

1. Badanie stosowania przemocy w rodzinie przez uczestnika w okresie uczestniczenia w programie – minimum 2 razy.
2. Badanie stosowania przemocy w rodzinie przez uczestnika po zakończeniu udziału w programie – minimum 2 razy.
3. Zwiększona intensywność monitoringu zależy od osoby realizującej program korekcyjno - edukacyjny. Wskazaniem do częstszego monitoringu jest stwierdzenie przez osobę prowadzącą oddziaływanie (lub współpracujące służby/podmioty) brak zmiany zachowania uczestnika programu i wysoki poziom zagrożenia osób doznających przemocy ze strony uczestnika programu.
4. Monitoring może przeprowadzać osoba realizująca oddziaływanie korekcyjno- edukacyjne, inna osoba lub podmiot wyznaczony do tego zadania.
5. Monitoring może być prowadzony we współpracy z innymi służbami: policją, kuratorami, pracownikami socjalnymi, asystentami rodziny i innymi, co wymaga wcześniejszego ustalenia zasad współpracy w tym zakresie.

Po zakończeniu programu, narzędziem do monitoringu będzie ankieta ewaluacyjna, wypełniana w drodze bezpośredniej rozmowy lub rozmowy telefonicznej z uczestnikiem zajęć raz w roku oraz przez kontakt z ośrodkami pomocy społecznej, policją, kuratorami – raz w roku.

Głównym celem monitoringu jest sprawdzenie czy zaplanowane działania w końcowym efekcie są użyteczne dla odbiorców i współodbiorców, którymi w tym przypadku są rodziny osób stosujących przemoc. Do oceny skuteczności działań programowych niezbędna jest współpraca z partnerami programu, szczególnie tymi, którzy realizują programy przeciwdziałania przemocy i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

VII. Ewaluacja Programu

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc w rodzinie podlega ewaluacji, w celu usprawnienia, rozwoju i zwiększenia efektywności prowadzonych oddziaływań. Oceny efektywności programu dokonywać można na podstawie następujących kryteriów:

1. Liczby osób, które zgłosiły się oraz zostały zgłoszone do udziału w programie
2. Liczby osób, które przystąpiły do programu
3. Liczby osób, które ukończyły program
4. Liczby osób, które powstrzymały się od stosowania przemocy domowej lub zmniejszyły jej częstotliwość lub natężenie (zmieniły na łagodniejszą formę) – dane uzyskujemy z monitoringu.
5. Jakościowej analizy oceny efektów programu.

VIII. Zagrożenia realizacji programu.

Program korekcyjno-edukacyjny dla osób stosujących przemoc realizowany przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Zabkowicach Śl. to ułożony w określonym czasie ciąg działań zmierzających do wybranej, specyficznej grupy odbiorców, wymagający zaangażowania środków rzeczowych, ludzkich i finansowych. Realizacja założeń programowych wiąże się nierozdzielnie z ryzykiem wystąpienia zdarzeń czy działań, które mogą mieć negatywne skutki dla przebiegu całego programu lub jego poszczególnych części.

Najistotniejsze zagrożenia wiążą się z brakiem wystarczającej ilości zewnętrznych środków finansowych, od których realizacja programu jest zależna. Ponadto zagrożeniem dla programu może być brak dostatecznego zainteresowania adresatów uczestnictwem w jego działaniach. Kluczem do sukcesu w realizacji programu będzie niewątpliwie świadomość wystąpienia ryzyka i reagowanie przez realizatorów programu na pojawiające się problemy i zagrożenia.

Ważnym ogniwem prowadzenia programu jest ścisła i umiejętna współpraca z instytucjami i organizacjami pełniącymi funkcję partnerów programu, doświadczenie realizatora a przede wszystkim kwalifikacje, umiejętności i doświadczenie zespołu prowadzącego zajęcia.

Nie bez znaczenia jest rzetelna ocena bieżąca realizacji programu a także skuteczny monitoring.

Zabkowice Śląskie maj 2015 r.